

К. Л. Stefanyshyn

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-5454-8942>*I. Horbachevsky Ternopil National Medical University***A PRACTICAL AS THE MAIN FORM OF THE EDUCATIONAL PROCESS
ON THE DISCIPLINE “UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE” AT THE
HIGHER SCHOOL****К. Л. Стефанишин***Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України***ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ЯК ОСНОВНА ФОРМА НАВЧАЛЬНОГО
ПРОЦЕСУ З ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА»
У ВИЩІЙ ШКОЛІ**

Abstract. A practical is the main form of students' educational activity at the higher educational institutions on the discipline “Ukrainian as a Foreign Language”. Practicals at the higher educational establishment provide students with the detailed consideration of certain theoretical basics of the discipline. They also suggest the formation of skills and abilities, their practical application by the individual, fulfillment of the student's formulated tasks and solving situational problems. Based on the topic “Appearance Description”, the article presents the structure and meaningful content of a practical lesson in Ukrainian as a foreign language.

The course of study is structured according to the requirements for practicals at the higher school and adapted to the communicative needs of foreign students studying in Ukraine. The structure of the lesson consists of five stages: organizational part, mastering vocabulary on the topic, performing training exercises, working with the text, current control. The content of a course corresponds to the program of the discipline “Ukrainian as a Foreign Language”, the task is built with regard to the program requirements and is subordinated to the objective of the discipline i.e. to provide basic communicative needs of foreign students in the everyday life, educational and professional spheres. The developed system of exercises is intended to form and improve different types of speech activity (listening, speaking, reading and writing). Knowledge of vocabulary for describing a person's appearance, ability to build monologues, initiate and conduct a dialogue on the topic, skills to reconcile adjectives, personal and possessive pronouns with nouns in the genus, numbers and case allow to ensure the implementation of communicative needs in communicative needs and needs household, socio-cultural, official-business, educational-professional.

Key words: Ukrainian as a foreign language; practicals; organizational part; mastering of vocabulary; performance of training exercises; work with a text; current control.

Анотація. Практичне заняття є основною формою навчальної діяльності студентів у закладах вищої освіти із дисципліни «Українська мова як іноземна». Практичні заняття у ЗВО передбачають детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни з викладачем і формування вміння та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань та вирішення ситуаційних задач. На прикладі вивчення теми «Опис зовнішності» у статті представлено структуру і змістове наповнення практичного заняття з української мови як іноземної.

Хід заняття структуровано згідно з вимогами до практичних занять у вищій школі та адаптовано до комунікативних потреб чужоземних студентів, які навчаються в Україні. Структура заняття містить п'ять етапів: організаційну частину, засвоєння лексико-граматичного матеріалу до теми, виконання тренувальних вправ, роботу з текстом, поточний контроль. Змістове наповнення відповідає програмі навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна», завдання побудовано з урахуванням програмних вимог і підпорядковано меті дисципліни – забезпечення базових комунікативних потреб чужоземних студентів у побутовій та навчально-професійній сферах. Розроблена система вправ призначена для формування та розвитку різних видів мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання та письма). Знання лексики на позначення зовнішності людини, вміння будувати монологічні висловлювання, ініціювати та вести діалог-розпитування на запропоновану тему, навички узгоджувати прикметники, особові і присвійні займенники з іменниками у роді, числі та відмінку дозволяють забезпечити реалізацію комунікативних потреб іноземних студентів у різних сферах спілкування: побутовій, соціально-культурній, офіційно-діловій, навчально-професійній.

Ключові слова: українська мова як іноземна; практичне заняття; організаційна частина; засвоєння лексико-граматичного матеріалу; виконання тренувальних вправ; робота з текстом; поточний контроль.

Introduction. The problem of organizing the educational process at the higher educational establishments at different levels of accreditation was urgent at all historical stages of formation and development of the society. It is not neglected by modern scholars, since the higher education school imposes new requirements for the organization of educational process of training of future specialists, due to a number of needs and patterns of the modern society's development. An important step in the reform of the modern higher medical school is the interethnic interaction, successful speech and cultural adaptation of foreign students in the society where they study and acquire a profession. The process of speech and cultural adaptation is directly related and greatly depends on the content and quality of language training in the institutions of higher education of the Ministry of Health of Ukraine. Teaching Ukrainian as a foreign language is determined by the strategy of language education development, which is based on the basic provisions of the Constitution of Ukraine, the law of Ukraine "On Higher Education", the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, the Concept of Linguistic Training of Foreigners in the Higher Educational Establishments of Ukraine, the General Educational Standards for Ukrainian as a Foreign Language.

In modern higher educational institutions, the educational process is "a system of organizational and didactic measures aimed at implementing the content of education at a particular educational or qualification level in accordance with state education standards" [1]. The process of higher education is implemented within a multifaceted holistic system of organizational forms and teaching methods. The form of the educational process' organization is "a way of organizing, constructing and conducting training sessions in which the content of educational work, didactic tasks and teaching methods are realized" [1]. Depending on the purpose, the form of the educational process' organization is classified into forms of the educational process: lectures, practicals, seminars, laboratory works, practical classes; independent work of students; expeditions, excursions, training conferences; consultations; individual lessons; educational and industrial practice; coursework, diploma and master's works; forms of control, assessment and accounting of students' knowledge, skills and competences (colloquiums, tests, exams, defense of coursework, diploma and master's works); forms of organization of student research work (scientific clubs, problem

groups, associations, research schools, student scientific societies) [1].

According to the syllabus for preparation of higher (second) (master's) or first (bachelor's) degree at the higher educational institutions of the Ministry of Health of Ukraine, the forms of educational process on the discipline "Ukrainian as a Foreign Language" are: practicals, independent work of students, consultations [3]. Practicals at the higher education establishment provide students with the detailed consideration of certain theoretical basics of the discipline. They also suggest the formation of skills and abilities, their practical application by the individual, fulfillment of the student's formulated tasks and solving situational problems. Independent work of students involves mastering the learning materials, i.e. independent studying of some subjects of the discipline at a time, free from compulsory training, and also provides preparation for all kinds of control. The consultations are held in order to help the students with understanding difficult issues for their own self-reflection, to solve the problems that have arisen during the independent preparation of the educational material in the course of preparation for the practical training, the final lesson. Considering the number of hours allocated to the syllabus for each form of studying process in the Ukrainian language as a foreign language, practical is the main form of students' educational activity.

Modern linguodidactics give the following hypothetical structure of the practical:

I. Organizational part. 1.1. Preparing for class (greetings, checking the absence or presence of the students in class, finding the reasons for absenteeism, making notes in the register of missing students). 1.2. Familiarization with the topic and lesson plan.

II. Preparing students for work. 2.1. Communication of the topic, formulation of the objective and main tasks (motivation of students' educational and cognitive activity). 2.2. Control of the initial level of knowledge (actualization of knowledge) of students. 2.3. Explanation of the features of the tasks.

III. Independent fulfillment by students of tasks. 3.1. Ongoing coaching and performance monitoring. 3.2. During the practical assignment, students may be allowed to use the textbook, abstract, and teacher's advice.

IV. Summing up. 4.1. Analysis of work in a team, cooperation, a single student. 4.2. Guidelines for home completion of the practical work. 4.3. Homework and assignments for independent work [1].

Teachers of the higher educational establishments, in accordance with the basic principles of linguistics, are

actively looking for improvement of the classes related to the forms of organization of students' educational activities. The staff of the Department of Ukrainian Language of I. Horbachevsky Ternopil National Medical University develops and uses its own structure of practical training in the discipline "Ukrainian as a foreign language", built in accordance with the requirements for practical training in higher education establishments and adapted to the communicative needs of foreign students in Ukraine.

The aim – to present the structure and content of a practical lesson in Ukrainian as a foreign language, developed and tested by the author of the publication on the example of the topic "Appearance".

Methods: observation, description, generalization, explanation, analysis.

Results. By structure, practicals on Ukrainian as a foreign language consists of five stages:

- I. Organizational part.
- II. Assimilation of vocabulary to the topic.
- III. Performance of the training exercises.
- IV. Work with text.
- V. Current control. Summing up.

The first stage of the practical is the organizational part: greetings, control of students' presence in class, familiarization with the topic ("Appearance"), instructing students for practical work.

Stage II "Mastering lexical and grammatical material to the topic" involves acquaintance of students with vocabulary for describing the appearance of a person and learning the grammatical material – matching of adjectives with nouns in gender, number and case. Using the associative method and speaking at the beginning of the class, we find out the level of preparation and the students' awareness of the thematic vocabulary of the topic: 1. Які слова асоціюються у Вас зі словом «людина»? 2. Які слова асоціюються у Вас зі словом «сім'я»? 3. Які слова асоціюються у Вас зі словом «жінка»? 4. Які слова асоціюються у Вас зі словом «чоловік»? 5. Що Вам спадає на думку, коли Ви чуєте слово «зовнішність»?

Video and handouts allow you to repeat the names of parts of a person's body and learn adjectives to describe

the appearance of a person, expand the vocabulary of first-year students. The illustrative method at the initial stage of mastering a language is quite effective, since visual perception already forms an idea of a particular subject and helps to understand its name in the Ukrainian language.

To activate the students' educational and cognitive activity we use problematic questions: 1. Якою, на Вашу думку, повинна бути зовнішність ідеальної жінки (чоловіка)? 2. Що є символом краси у Вашій країні? 3. Як Ви розумієте вислів Віктора Гюго «Ніяка зовнішня чарівність не може бути повною, якщо вона не осяяна внутрішньою красою»?

Thus, the perception and understanding of new material is enhanced by the fact that visual (video and handout), auditory (teacher's explanation) and mechanical memory (students' words and phrases are written in the notebook) are integrated.

Stage III of the Practical is called "Performance of the Training Exercise". It is an important component of the process of developing students' speech while learning language material. In order to develop practical skills in the use of adjectives, personal and possessive pronouns in speech and matching them with nouns in gender, number and pronunciation, improving speaking skills we use a system of exercises designed to form and develop various types of speech activity (listening, reading, writing and speaking). Language filling of training exercises is subordinated to the communicative approach to learning. Here are some of their samples:

Завдання 1. Відповідайте.

1. Як Вас звати? 2. Звідки Ви приїхали? 3. У Вас є сім'я? Де вона живе? 4. Як звати Вашу маму? 5. Ваша мама красива? 6. Яке у неї волосся? 7. Якого кольору її очі? Які брови – широкі чи вузькі? 8. Мама повна чи худорлява? 9. Який улюблений колір Вашої мами? 10. Як звати Вашого батька? 11. Ваш батько високого чи низького зросту? 12. Які у нього очі? Яке волосся? Яке обличчя? 13. У Вас є брат чи сестра? Опишіть, як вони виглядають. 14. На кого Ви схожі – на тата чи на маму?

Завдання 2. Заповніть таблицю.

Зовнішність	Обличчя	Очі	Брови	Ніс	Губи	Волосся	Постава
Я							
Мама							
Тато							
Сестра							
Брат							
Бабуся							
Дідусь							

Завдання 3. Утворіть словосполучення.**Зразок:** батько високий.

1. Юнак (високий, висока, високе, високі).
2. Мама (низький, низька, низьке, низькі). 3. Брат (симпатичний, симпатична, симпатичне, симпатичні).
4. Сестра (красивий, красива, красиве, красиві).
5. Бабуся (повний, повна, повне, повні). 6. Дідусь (худорлявий, худорлява, худорляве, худорляві).
7. Дядько (стрункий, струнка, струнке, стрункі).
8. Тітка (тендітний, тендітна, тендітне, тендітні).
9. Дитя (малий, мала, мале, малі). 10. Дівчина (симпатичний, симпатична, симпатичне, симпатичні).

Завдання 4. Поставте запитання до виділених слів.**Зразок:** Це *кругле* обличчя. – Яке це обличчя?

1. Це *гарна* зачіска.
2. Це *русяве* волосся.
3. Це *карі* очі.
4. Це *широкі* брови.
5. Це *великий* ніс.
6. Це *тонкі* губи.
7. Це *спортивний* одяг.
8. Це *струнка* дівчина.
9. Це *красивий* чоловік.
10. Це *низька* жінка.

Завдання 5. Поеднajte прикметники-антоніми. Доберіть до них іменники.

високий	яскравий
повний	негарний
красивий	короткий
малий	худорлявий
гарний	некрасивий
світлий	темний
блідий	низький
довгий	великий

Завдання 6. Від поданих слів утворіть ступені порівняння прикметників.**Зразок:** красивий – красивіший – найкрасивіший.

Круглий, повний, світлий, темний, тонкий, широкий, малий, великий, високий, вузький, низький, яскравий, старий, молодий.

Завдання 7. Читайте. За зразком складіть діалог про зовнішність Вашого брата (сестри).

- У тебе є брат/сестра?
- У мене є сестра Селма.
- Скільки їй років?
- Їй вісімнадцять років.
- Яка вона на зріст?
- Селма середнього зросту.
- А якого кольору очі у твоєї сестри?
- Як і в мене, – чорні.
- А яке у неї волосся?
- У Селми темне кучеряве волосся.
- Вона гарна?
- Так, моя сестра дуже красива дівчина.

Practical experience shows that the proposed types of work help to expand the lexical-thematic base to

mark the description of human appearance; the ability to construct monologic statements containing the description, using the learned lexical units and phrases; build interviewing questions about the description of a friend or family member; mastering the use of adjectives and matching them with nouns in gender, number and case.

Thus, the use of teaching, interviewing, imitation methods promotes the development of spontaneous student speech, the development of attention and cognitive thinking, allows you to consolidate the necessary lexical minimum, repeat the grammar, etc.

Stage IV is “Work with the Text”, which is important not only for the practical application of grammatical knowledge, the formation of the correct pronunciation or pronunciation of words, but also to familiarize foreign students with the culture of different countries, their traditions and cultivate respect for other nations and states. Reading Ukrainian-language texts develops the process thinking of foreign students, helps to understand the peculiarities of the language system. So the teacher selects various genre texts, which are accompanied by a system of exercises for different types of speech activity. Here is an example of a text that is suggested for reading and discussion in our class.

Завдання 1. Читайте текст.**Моя подруга**

Мою найкращу подругу звати Марія. Вона українка. Їй 18 років, вона студентка медичного університету. Марія низького зросту, тендітна. Обличчя у неї кругле і худорляве. Очі зелені й великі. Брови чорні і тонкі. Ніс малий, губи яскраві і повні. Волосся русяве, довге. Одяг у Марії скромний. Моя найкраща подруга – дуже красива дівчина, але її найбільша краса – це довга коса.

Завдання 2. Відповідайте.

1. Хто Марія?
2. Скільки їй років?
3. Де вона навчається?
4. Якого вона зросту?
5. Марія тендітна чи повна?
6. Яке у неї обличчя?
7. Які в неї очі?
8. Які у Марії брови?
9. У Марії великий ніс?
10. Які в неї губи?
11. У дівчини чорне коротке волосся?
12. Який у неї одяг?
13. Марія – красива дівчина?
14. Яка найбільша краса Марії?

Завдання 3. За зразком завдання 1 опишіть зовнішність свого друга (подруги).

Knowledge of vocabulary for describing a person's appearance, ability to build monologues, initiate and conduct a dialogue on the topic, skills to reconcile adjectives, personal and possessive pronouns with nouns in the genus, numbers and case allow to ensure the implementation of communicative needs in

communicative needs and needs household, socio-cultural, official-business, educational-professional.

Stage V of the course “Current control” provides a standardized method of knowledge control i.e. written testing. Students are offered 12 test papers (2-4 variants) with the choice of one correct answer. Here are some of them:

1. Які слова відповідають опису обличчя?
  - A. русяве, чорне, руде, сиве;
  - B. довге, коротке, пряме, кучеряве;
  - C. худорляве, бліде, смагляве, рум'яне;
  - D. каре, синє, зелене, блакитне;
  - E. довге, широке, пряме, кирпате.
2. Які слова відповідають опису очей?
  - A. карі, чорні, сині, зелені;
  - B. яскраві, бліді, тонкі, повні;
  - C. густі, рідкі, світлі, широкі;
  - D. скромні, яскраві, ділові, модні;
  - E. русяві, довгі, руді, сиві.
3. Оберіть правильний варіант.
  - A. ВІН: широкий ніс, худорляве обличчя;
  - B. ВОНА: чорне волосся, спортивна постава;
  - C. ВОНО: бліде обличчя, кучеряве волосся;
  - D. ВОНИ: малі очі, яскрава сукня;
  - E. ВОНА: вродливий брат, симпатична жінка.
4. Продовжте речення «Моя мама ... »
  - A. гарна і високий;
  - B. красивий і низький;

List of literature

1. Степаненко О. К. Викладацька практика філологів : посіб. / О. К. Степаненко. – Дніпро : СПД Охотник, 2016. – 56 с.
2. Стефанишин К. Л. Особливості організації практичного заняття з української мови як іноземної у ТДМУ імені І. Я. Горбачевського / К. Л. Стефанишин // Мовна комунікація: наука, культура, медицина : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (6–7 червня 2019 р.). – Тернопіль : Укрмедкнига, 2019. – С. 79–82.

References

1. Stepanenko, O.K. (2016). *Vykladatska praktyka filolohiv: posibnyk [Internship of the philologists: tutorials]*. Dnipro: SPD Ohotnik [in Ukrainian].
2. Stefanyshyn, K.L. (2019). *Osoblyvosti orhanizatsii praktychnoho zaniattia z ukrainskoi movy yak inozemnoi u TDMU imeni I. Ya. Horbachevskoho [Peculiarities of the organization of practicals on Ukrainian as a Foreign language at TSMU]. Mовna komunikatsiia: nauka, kultura, medytsyna : mater. Vseukr. nauk.-prakt. konf. –All-Ukrainian Scientific and Practical Conference*. Ternopil : Ukrmedknyha [in Ukrainian].

- C. вродлива і худорлява;
  - D. красиві і середнього зросту;
  - E. незграбне і негарне.
5. Продовжте речення «У моєї подруги волосся ... »
- A. рудий і довгий;
  - B. руде і довге;
  - C. руда і довга;
  - D. руді і довгі;
  - E. руда і довге.

The purpose of the current control is to test the language and speech competence of foreign students.

Conclusions and Prospects for Research. The structure and content of practicals on Ukrainian as a foreign language is designed taking into account the goals and objectives defined by the communicative and cognitive needs of foreign students. The principles of planning and conducting practicals on the discipline depend on many factors. However, the choice of teaching aids and methods is dictated by the contingent of students and their needs whether they are students of the preparatory department who speak Ukrainian at an elementary level, or they are foreigners who have just arrived in Ternopil and are just beginning to become familiar with Ukraine and Ukrainian words.

We see the prospect of further research in the direction of the development of teaching materials for students' independent work on Ukrainian as a foreign language.

3. Українська мова як іноземна (англійськомовна форма навчання) : типова програма нормативної навчальної дисципліни для іноземних студентів вищих навчальних закладів МОЗ України. Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я» / уклад. : С. М. Луцак та ін. – К., 2016. – 202 с.
4. Українська мова як іноземна : навч. посіб. / І. І. Гавришак та ін. ; за ред. М. П. Тишковець. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 168 с.

3. *Ukrainska mova yak inozemna (anhliiskomovna forma navchannia): typova prohrama normatyvnoi navchalnoi dystsypliny dlia inozemnykh studentiv vyshhykh navchalnykh zakladiv MOZ Ukrainy. Haluz znan: 22 “Okhorona zdorovia” [Ukrainian as a foreign language (English form of teaching): typical curriculum of the normative educational discipline for foreign students]*. Lutsak S.M. (Comp.). Kyiv [in Ukrainian].
4. Havryshchak, I.I. (2018). *Ukrainska mova yak inozemna: navchalnyi posibnyk [Ukrainian as a foreign language: tutorial]*. Tyshkovets, M.P. (Ed.). Ternopil: TDMU [in Ukrainian].

Received 05.02.20
Recommended 10.02.20

E-mail address for correspondence: burda_kl@tdmu.edu.ua